



CUPRINS

Cuvânt înainte / 7

Capitolul 1. Educația și provocările globalizării /9

- 1.1. Realitatea globalizării / 9
- 1.1.1. Globalizarea și rețeaua globală / 10
- 1.1.2. Ambivalențe consecințelor globalizării / 13
- 1.1.3. Reacții la globalizare / 16
- 1.2. Impactul globalizării asupra educației / 17
- 1.2.1. Globalizarea politicilor educaționale / 19
- 1.2.2. Pragmatismul economic / 22
- 1.2.3. Educația informatizată și noua divizare digitală / 25
- 1.2.4. Educația și dinamica inegalităților / 26
- 1.2.5. Educația și dilemele identitare / 28
- 1.2.6. Engleza ca limbă globală / 32
- 1.2.7. Educația globală și globalizată / 34
- Concluzii / 38

Capitolul 2. Actorii și politicile educaționale la nivel global / 41

- 2.1. OECD și Banca Mondială – globalizarea ideilor privind capitalul uman / 42
- 2.1.1. Educația ca investiție socială / 42
- 2.1.2. Evaluarea capitalului uman / 44
- 2.1.3. Căutarea indicatorilor pentru educație / 46
- 2.1.4. Banca Mondială și reformele educaționale în țările în curs de dezvoltare / 46
- 2.1.5. Perspectiva economică asupra educației / 51
- 2.2. Organizația Națiunilor Unite / UNESCO – dreptul la educație și diversitatea culturală / 53
 - 2.2.1. Dreptul la educație și educația pentru drepturile fundamentale ale omului / 53
 - 2.2.2. Echitatea și provocările Educației pentru toți (EFA) / 55
 - 2.2.3. „A învăța să fii”: semnificația originală a educației permanente și a societății educaționale / 59
 - 2.2.4. Programul Comisiei Delors pentru educația globală / 62
 - 2.2.5. Educația, între morala globală și diversitatea culturală / 66
- 2.3. Uniunea Europeană – construirea unei Europe a cunoașterii și formarea identității europene / 70
 - 2.3.1. Educația și unitatea europeană / 70
 - 2.3.2. Educația și economia globală / 71
 - 2.3.3. Societatea educațională (learning society) și societatea cunoașterii (knowledge society) / 73
 - 2.3.4. Compatibilizarea sistemelor de educație și formare / 76
 - 2.3.5. Crearea spațiului european liber pentru educație / 84



- 2.4. Statele Unite și Marea Britanie – economia pieței libere aplicată la educație / 85
 - 2.4.1. Învățământul și filosofia pieței libere / 86
 - 2.4.2. Valorile și piața liberă educațională / 88
 - 2.4.3. Politicile alegerii școlii (school choice) / 89
 - 2.4.4. Excelența în școli – ridicarea standardelor academice / 91

Capitolul 3. Actorii educației la nivel local și politicile de valorizare a comunității locale / 97

- 3.1. Redescoperirea comunității / 97
 - 3.1.1. Perspective asupra comunității / 97
 - 3.1.2. Valențele comunității și dezvoltarea comunitară / 101
 - 3.1.3. Politicile publice și emergența guvernării comunitare / 104
 - 3.2. Schimbarea de paradigmă în politicile educationale / 109
 - 3.2.1. Politicile educationale integrează comunitatea / 109
 - 3.2.2. Descentralizarea, între politică și realitate / 116
 - 3.2.3. Autonomia școlii și participarea socială / 119
 - 3.3. Configurarea relației școală-familie-comunitate / 123
 - 3.3.1. Modele explicative ale relației școală-familie-comunitate / 124
 - 3.3.2. Impactul reciproc al școlii și comunității / 135
 - 3.3.3. Reprezentări și așteptări reciproce / 139
 - 3.4. Perspective ale politicilor privind parteneriatul școală-familie-comunitate / 141
 - 3.4.1. Implicarea parentală / 142
 - 3.4.2. Parteneriatul comunitar pentru educație / 148
 - 3.4.3. Beneficii și obstacole ale parteneriatului școală-familie-comunitate / 153
- Concluzii / 156

Capitolul 4. Școala, spațiul confruntării între local și global / 159

- 4.1. Calitatea educației pentru viitor / 159
 - 4.1.1. Multiplicarea perspectivelor în educație / 160
 - 4.1.2. Rolul școlii în viitor / 164
- 4.2. Considerații finale / 169

Anexe / 173

Bibliografie generală / 177

Abstract / 187

Résumé / 195



CAPITOLUL 1

Educația și provocările globalizării

1.1. Realitatea globalizării

Termenul de globalizare este folosit pentru a desemna complexitatea relațiilor politice, forțele economice și culturale care au apărut ca urmare a schimbărilor petrecute în ultimii douăzeci de ani, dar mai ales multiplele dezacorduri pe care le poate reprezenta „noua epocă a interdependențelor”. Cei mai mulți dintre analiști sunt de părere că avem de-a face cu o schimbare inedită, fundamentală și ireversibilă la nivel global – ca o consecință a intensificării tendințelor inerente corporatismului capitalist, dar există și un grup semnificativ de specialiști care continuă să fie sceptici față de realitatea globalizării – considerând-o un construct discursiv menit să legitimeze noile politici neoliberale.

Paul Hirst și Graham Thompson susțin că globalizarea nu și-a făcut încă apariția (apud. Coronado, J.P., 2003:12). Concentrându-și analiza pe elementele de ordin economic, aceștia afirmă că în absența criteriilor globale, ceea ce se consideră a fi globalizare nu reprezintă decât o continuare a unei „economii internaționalizate”. Prin urmare, lumea continuă să se afle într-un proces de internaționalizare din ce în ce mai intens și aceasta se întâmplă începând din secolul al XIX-lea. În timp ce globalizarea presupune existența unor firme transnaționale libere și fără o identitate națională, în realitate avem de-a face cu tot mai multe firme multinaționale cu numeroase locații la nivel național. Concluzia celor doi este că globalizarea nu reprezintă nici o nouitate în schimburile externe¹, nu aduce ceva nou în ceea ce privește comunicarea la nivel mondial și a fost precedată de o migrație masivă cu un secol în urmă², incomparabilă cu cea prezentă.

¹ Cele mai mari creșteri în schimburile economice mondiale au avut loc la sfârșitul secolului al XIX lea; înainte de primul război mondial jumătate din economiile britanicilor erau de fapt investite în teritorii aflate peste mări, iar nivelurile de investiții internaționale în Germania, Franța, Belgia și Olanda erau similare (H.V.Savitch, 2002:182)

² În ciuda tuturor discuțiilor legate de migrația în masă, perioada în care a avut loc cea mai mare imigrare nu a fost secolul al XX lea, ci începutul secolului al XIX lea când aproape 60

Totuși, atunci când discutăm despre o schimbare socială majoră nu putem rămâne doar la statistici. Volumul de schimburi comerciale la nivel internațional poate fi comparabil cu cel din secolul al XIX-lea, însă mijloacele complet noi prin care se realizează, impactul acestor transformări asupra vieții oamenilor și ritmul acestor schimbări sunt fără precedent.

1.1.1. Globalizarea și rețeaua globală

În 1995, un document al Grupului de la Lisabona definește globalizarea ca un „set de procese” prin care evenimentele, deciziile și activitățile care se produc într-o anumită parte a planetei au repercusiuni importante asupra altor locuri, indivizi, comunități (Groupe de Lisbonne, 1995, apud. Lopez Ruperez, F., 2003: 250). Această reprezentare – în forma unei rețele de interconexiuni și interdependențe – este susținută de literatura vastă scrisă pe această temă care, în mareea ei majoritate, identifică două motoare ale acestui fenomen – piața și dinamica ei, pe de o parte, și informațiile și tehnologia comunicațiilor (ITC). Francisco Lopez Ruperez (2003:251) construiește însă un model al globalizării sub forma unui ghem de relații cauzale circulare (vezi **figura 1**). Potrivit lui, celor două elemente propulsoare li se adaugă seturi de „bucle cauzale care întăresc succesiv cauzele și efectele cu ajutorul unui număr de procese circulare independente”, acestea fiind forțele care susțin fenomenul.

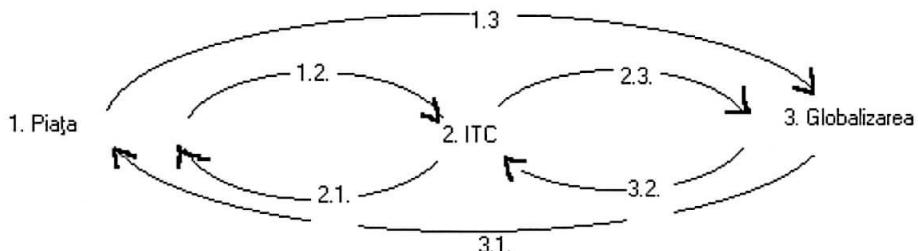


Figura 1. Schema principalelor mecanisme cauzale care susțin globalizarea (după F.L.Ruperez, 2003:251)

Primul element – **piata** – a făcut posibilă crearea unui scenariu global pentru fluxul de capital, bunuri și servicii dar fenomenul globalizării la rândul lui facilitează încorporarea noilor agenți economici în acest scenariu, accentuându-și rolul.

de milioane de oameni au părăsit Europa pentru a merge în America, Oceania și Africa de Sud. În decursul acestei perioade chinezii și japonezii au populat continentul din afara Asiei, iar națiunile au fost create ca urmare a valurilor de imigranți (H.V.Savitch, 2002:183).

tuând în acest fel competiția și competitivitatea la nivel internațional și național, stimulând creșterea productivității (vezi fig.1, fluxul 3-1.).

Al doilea element – **informația și tehnologile** – au facilitat comunicarea rapidă, interconectând agenți sociali și economici indiferent de distanțe, a stimulat internaționalizarea capitalului și a muncii reușind să determine globalizarea economiei și, la un anumit nivel, a societății (vezi fig.1, fluxul 2-3). În același timp, cunoașterea și conștientizarea acestui fenomen și a rolului jucat de noile tehnologii au condus la stimularea dezvoltării acestora (fluxul 3-2).

În final, **deregularizarea și competiția**, în special printre operatorii din domeniul telecomunicațiilor, a condus la scăderea prețurilor, extinderea piețelor, stimularea dezvoltării ITC și apariția de noi produse, servicii și noi aplicații tehnologice (fluxul 1-2), care, la rândul lor, au determinat un feed-back pozitiv la nivelul pieței (fluxul 2-1).

Modelul încearcă să evidențieze felul în care un mecanism aparent simplu, datorită acțiunilor și relațiilor înlănțuite, face posibil acest prezent accelerat și aproape suspendat din punct de vedere temporal și spațial. Forța transformatoare a acestui proces, evidentă deja în spațiul politic și economic, afectează nedeterminat și profund viața comunităților originale și a indivizilor. Deschiderea frontierelor economice și financiare, teoriile liberului schimb, expansiunea noilor tehnici de informație, conduc la creșterea interdependenței în plan economic, cultural, științific și politic, marcată din ce în ce mai mult de expresia *rețea globală*. Această experiență a transnaționalului și recunoașterea interconexiunilor modifică vechia perspectivă a internaționalului.

Începând cu anii '90, discuțiile asupra statelor națiune și a inter-relațiilor dintre acestea înregistrează o importantă schimbare de optică, evidentă și în modificarea de vocabular, **de la internațional la global**. Sfârșitul Războiului Rece a condus la apariția unor poli de identitate și interes contrare, iar fragmentările de după 1990 au condus la apariția unei concepții graduale în ce privește procesul de globalizare. Noua viziune pune în discuție posibilitatea realizării unui sistem convențional de state și accentuează importanța altor actori pe scenă mondială, respectiv companiilor transnaționale, organizațiilor internaționale și regionale, agenților non-guvernamentale și chiar cetățenii.

Marea majoritate a analizelor publicate asupra sistemului global, indiferent dacă se focalizează pe dimensiunea ideologică, economică, politică, culturală sau socială (Bauman, Z., 2003, Comeliau, C., 1997, Coronado, J.P., 2003, Galtung, J., 1999, Husen, T., 1999, Lopez Ruperez, F., 2003, Held, D. et al., 2004, Stiglitz, J.E., 2003, Spring, J., 2008, Giardina, M.D., 2009 etc.), pornesc de la premisa că globalizarea (engl.)/ mondializarea (fr.) conține câteva elemente constitutive.

În primul rând, globalizarea este susținută de **o revoluție tehnologică care a generat o contractare a timpului și spațiului**. În prezent, datorită tehnologiei avansate, schimburile comerciale internaționale au generat schimbări la nivelul